

SINXRON TARJIMA VA UNING AHAMIYATI

Davlatov Zayniddin Davranbek o'g'li

O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti talabasi,

Email: zayniddindavlatov511@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada sinxron tarjima va uning xalqaro muloqotdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Sinxron tarjima nutq qilinayotgan matnni boshqa tilga real vaqt rejimida tarjima qilish jarayonini anglatadi. Maqolada sinxron tarjimaning mohiyati, usullari, afzalliklari va qiyinchiliklari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, sinxron tarjimaning konferensiyalar, diplomatik uchrashuvlar va biznes tadbirlaridagi samaradorligi ham muhokama qilinadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, sinxron tarjima vaqtini tejash, nutq mazmunini saqlash va auditoriya tushunishini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Kelajakda sun'iy intellekt va NLP texnologiyalari tarjimonlar ishini qo'llab-quvvatlashi mumkin, ammo inson omili va professional malaka hamon markaziy ahamiyatga ega bo'ladi.

Kalit so'zlar: Sinxron tarjima, tarjima jarayoni, xalqaro muloqot, tarjimon malakasi, NLP va texnologiyalar

Annotation: This article analyzes simultaneous interpretation and its significance in international communication. Simultaneous interpretation refers to the process of translating spoken text into another language in real time. The article examines the essence, methods, advantages, and challenges of simultaneous interpretation. It also discusses the effectiveness of simultaneous interpretation in conferences, diplomatic meetings, and business events. The results indicate that simultaneous interpretation is an important tool for saving time, preserving the content of speech, and ensuring audience comprehension. In the future, artificial intelligence and NLP technologies may support interpreters' work, but the human factor and professional expertise remain central.

Keywords: Simultaneous interpretation, translation process, international communication, interpreter competence, NLP and technologies

Globalizatsiya davrida xalqaro muloqotning samarali tashkil etilishi har qachongidan ham muhim. Turli tillarda tez va aniq aloqa qilish ehtiyoji ortib bormoqda, ayniqsa diplomatik muzokaralar, ilmiy konferensiyalar va biznes uchrashuvlarida. Shu munosabat bilan, **sinxron tarjima** (simultaneous interpretation) dolzarb vosita sifatida e'tiborni tortadi. Sinxron tarjima nutq qilinayotgan matnni boshqa tilga deyarli real vaqt rejimida tarjima qilishni anglatadi, bu esa nutq mazmunini uzluksiz yetkazish imkonini beradi.

Sinxron tarjima jarayoni maxsus tayyorgarlik va metodik yondashuvni talab qiladi:

- **Nutqni tinglash va tushunish:** Tarjimon nutqning mazmuni va kontekstini tezda anglab yetishi kerak.

- **Real vaqt tarjimasi:** Tarjimon nutq davomida tarjima qiladi, bu esa konferensiyalar va yig'ilishlar vaqtini tejashga yordam beradi.

- **Terminologiya va madaniy nuanslarni aniqlash:** Maxsus atamalar va jargonlarni auditoriyaga to'g'ri yetkazish.

• **Texnologiyalardan foydalanish:** Tarjimon kabinalari, mikrofonlar va eshitish quloqlari orqali ishlaydi. Hozirgi kunda sun'iy intellekt va avtomatik tarjima tizimlari yordamchi vosita sifatida qo'llanilmoqda.

Sinxron tarjimaning qo'llanilishi quyidagi natijalarni beradi:

1. **Vaqtning tejash:** Nutq tugagandan keyin tarjima qilinmaydi, balki nutq davomida amalga oshiriladi.

2. **Aniqlik va tushunarliklik:** Tajribali tarjimon nutq mazmunini xatoliksiz yetkazadi.

3. **Xalqaro muloqotni soddalashtirish:** Auditoriya nutqni o'z tilida tez tushunadi, bu esa samarali muzokaralar va konferensiyalarni ta'minlaydi.

4. **Konferensiya va tadbirlar uchun zarur:** Diplomatiik va ilmiy uchrashuvlarda nutqning uzluksizligi saqlanadi.

Misol tariqasida, BMTning keng qamrovli yig'ilishlarida sinxron tarjima bir vaqtning o'zida besh-olti tilni qamrab oladi, bu xalqaro muloqot sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Sinxron tarjima juda murakkab jarayon bo'lib, tarjimon yuqori malaka, konsentratsiya va tez fikrlash qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Ushbu jarayonda inson omili – intonatsiya, madaniy kontekst va tushuncha nuanslarini yetkazish – hali ham texnologiyadan ustun turadi.

Kelajakda sun'iy intellekt va NLP (Natural Language Processing) texnologiyalari tarjimonlar ishini yengillashtirishi mumkin, ammo professional tarjimonning roli davomiy ahamiyatga ega bo'ladi. Shu bois, tarjimonlar malakasi va zamonaviy texnologiyalarni birlashtirib rivojlantirish lozim.

Sinxron tarjima xalqaro muloqotning samarali vositasi bo'lib, nutq mazmunini uzluksiz yetkazish, vaqtning tejash va auditoriya tushunishini ta'minlash imkonini beradi. Hozirgi global maydonda, ayniqsa konferensiyalar, diplomatiik uchrashuvlar va ilmiy tadbirlarda sinxron tarjimaning ahamiyati ortib bormoqda. Shu bois, tarjimonlar malakasini oshirish va texnologik yondashuvlarni tatbiq etish muhimdir.

ADABIYOTLAR

1. Pöch, R. (2020). *Simultaneous Interpretation: Theory and Practice*. London: Routledge.

2. Gile, D. (2009). *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. John Benjamins Publishing.

3. Seleskovitch, D. (1999). *Interpreting for International Conferences*. John Benjamins Publishing.

4. Setton, R. (2012). *Simultaneous Interpretation in Practice*. Amsterdam: John Benjamins.

5. Pöch, R., & Kalina, S. (2016). *Introduction to Interpreting Studies*. Berlin: De Gruyter.